

Restauratieverslag monumentaal schilderwerk

Een restauratieverslag legt vast hoe de restauratie is uitgevoerd en waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Het geeft een overzicht van de totale restauratie, met toevoeging of verwijzingen naar bijbehorende documentatie en eventueel samenvattingen daaruit. Deze factsheet biedt richtlijnen voor het maken van een compleet restauratieverslag van monumentaal schilderwerk. Kijk voor meer informatie over restauratie van monumentaal schilderwerk op www.monumentaalschilderwerk.nl.

Een restauratieverslag is om meerdere redenen een handig naslagwerk:

- Informatie over de behandeling en informatie die verkregen is tijdens de behandeling blijft zo toegankelijk
- Het is een verantwoording van de wijze waarop de restauratie is uitgevoerd
- Het legt een basis voor toekomstige behandelingen, inclusief de preventieve conservering
- Het maakt evaluatie van de gebruikte materialen, technieken en procedures mogelijk
- Het helpt onnodige analyses en behandelingen in de toekomst te vermijden

De inhoud van een restauratieverslag

De volgende informatie mag niet ontbreken in een restauratieverslag:

I. Algemene gegevens

- a. Adres pand, eventueel naam pand
- b. Aanduiding van het aan restauratie onderhevige schilderwerk
- c. De namen van alle betrokken personen, hun bedrijf en hun rol binnen het project (opdrachtgever, architect, aannemer en andere betrokken bedrijven, specialisten, (gemeentelijke) adviseurs)
- d. Periode van uitvoering (planning, startdatum en oplevering)
- e. Restauratiekosten of aanneemsom, ontvangen subsidies
- f. Datum van het rapport
- g. De samensteller(s) van het rapport

II. Inleiding

- a. Korte beschrijving van het pand (functie, historie, in relatie tot de omgeving)
- b. Korte beschrijving van de beschilderde delen (functie, historie en locatie)
- c. Aanleiding van de restauratie en het doel van de restauratieopdracht
- d. Plattegrond van het pand met locatieaanduiding en (genummerde) opsomming van het aan restauratie onderhevige schilderwerk
- e. Eén of enkele overzichtsfoto's van het pand en het betreffende schilderwerk

III. De uitgangssituatie en voorbereidend onderzoek

Dit hoofdstuk geeft een indruk van de toestand vóór de restauratie. Het beschrijft de problematiek met overzichtsfoto's en gedetailleerde foto's. Het is een samenvatting van de belangrijkste bevindingen uit voorbereidend onderzoek. Het behandelvoorstel voldoet hier (zie [Factsheet Behandelvoorstel voor monumentaal schilderwerk](#), mits het informatie geeft over:

- a. de cultuurhistorische gegevens over het gebouw, de afwerking en de restauratiegeschiedenis
- b. de conditiebeschrijving van de te restaureren onderdelen, het gebouw en het klimaat
- c. de aanvullende onderzoeken en testen naar materialen, technieken en schadenomenen
- d. het beoogde restauratieresultaat, het restauratieadvies (de opties), de gemaakte restauratiekeuze en de gebruikte (ethische, esthetische en praktische) uitgangspunten

IV. Ingrepen en inzichten tijdens de behandeling

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste ingrepen en inzichten tijdens de behandeling; verduidelijkt met foto's en grafieken. De beschrijving maakt gebruik van gegevens uit het logboek van de restaurator, dat gedurende de totale behandeling is bijgehouden. Ook gerelateerde werkzaamheden die door derden plaatsvinden aan het gebouw krijgen een plaats in dit hoofdstuk (bijv. herstel van pleisterwerk). De opzet kan verschillen (per te restaureren onderdeel of juist een voortgang per week) en beschrijft in ieder geval:

- a. het gerestaureerde onderdeel
- b. de locatie van het onderdeel dat behandeld is
- c. datum van de actie die omschreven is
- d. namen van de personen die bij de actie horen
- e. een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de actie, verduidelijkt met foto's
- f. verantwoording van beslissingen die per onderdeel/actie gemaakt zijn, met aandacht voor:
 - het al dan niet afwijken van het aanvankelijke behandelplan
 - invloed van externe factoren op de behandeling, bijvoorbeeld beperking in tijd, financiën of andere omstandigheden
 - behandelmethoden of –materialen die zijn overwogen maar niet zijn toegepast
 - behandelmethoden of –materialen die zijn gebruikt
 - materialen die van het object zijn verwijderd
- g. nieuw verkregen informatie over het monument en de historische afwerking
- h. alle aspecten die zichtbaar waren tijdens de behandeling maar daarna niet meer

V. Het eindresultaat na de behandeling

- a. Beelddocumentatie hoe het uiterlijk van het object/schilderwerk er na restauratie uit ziet
- b. Omschrijving van de veranderingen aan het culturele erfgoed als gevolg van de behandeling
- c. Evaluatie van het eindresultaat afgezet tegen het beoogde resultaat vastgesteld voor aanvang van de restauratie

VI. Toekomstige instandhouding

- a. Adviezen over preventieve conservering en onderhoud van het pand en de afwerking, betrokkenheid van bijvoorbeeld de Monumentenwacht
- b. Garanties en onderhoudscontracten

VII. Bijlagen

De bijlagen bevatten de volgende documenten (integraal of met een digitale link):

- a. Omschrijving uit het monumentenregister (monumentenregister.cultureelerfgoed.nl)
- b. Adresgegevens en eventuele websites van deelnemende partijen
- c. Gebruikte bronnen voor dit verslag (literatuur, onderzoeksrapporten van betrokken partijen en/of eerdere restauraties/onderzoeken), tekeningen, bestek, overzichtslijsten van foto's, stratigrafieën, monsterlocaties enz.)
- d. Vergunningen (relevante bouw- / monumenten- / archeologievergunning)
- e. Eventuele (e-)publicaties in kranten en tijdschriften, of films over de restauratie
- f. Technische fiches van alle gebruikte materialen en technieken ((chemische) naam, fabrikant)

Tips voor fotografie

Fotografie vormt samen met grafieken en tekeningen grafische documentatie. Foto's geven de veranderingen in het uiterlijk van het erfgoed door behandeling zo waarheidsgetrouw weer. Zij kunnen dan voor vergelijkingsdoeleinden dienen, mits er rekening is gehouden met:

- constante omstandigheden, qua verlichting, beeldgrootte, achtergrond, positie van de fotograaf
- scherpe opnamen
- dat wat de foto zichtbaar moet maken, inderdaad zichtbaar is voor de beschouwer
- een beperkt en representatief aantal foto's in het verslag, de rest is digitaal apart beschikbaar
- een omschrijving bij iedere afbeelding, want zonder toelichting is deze zinloos
- het onderscheid tussen "voor restauratie", "tijdens restauratie" en "na restauratie"
- alle (foto)grafische documentatie voorzien van:
 - Identificatiegegevens (gebouw en locatie: bouwlaag, vertrek, bouwonderdeel)
 - datum
 - schaal
 - copyright
 - kleur- en grijsschaal
 - lichtbron (type en richting)

Zorg voor geschilderd erfgoed

Maak dit restauratieverslag toegankelijk. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed neemt restauratieverslagen op in haar bibliotheek. Zo draagt u ook bij aan de zorg voor het beschilderde erfgoed. U kunt aldaar ook terecht om naar eventuele eerdere verslagen te zoeken. Meer info: bibliotheek@cultureelerfgoed.nl. Heeft u daarnaast ideeën over deze factsheet dan horen wij die graag: info@cultureelerfgoed.nl.